

**EDUCATION-TRAINING AND SCIENTIFIC ACTIVITIES IN AKSARAY
CITY DURING THE SELJUK PERIOD OF TURKEY***

Nevzat TOPAL

Assoc. Prof. Dr., University of Ömer Halisdemir, Faculty of Science and
Literature, Department of History

nevzattopal@hotmail.com

Abstract

It is known that the city of Aksaray is a permanent settlement site in Neolithic period. It is seen that the city was built on the important road route in Anatolia. Thus, the city has an important military and commercial character in its history. It is known that Aksaray was destroyed during the Arab raids in the 7th and 10th centuries and was almost reestablished after its entry into Turkish dominance. It is seen that Aksaray, one of the first conquered places following the Battle of Malazgirt, soon ascended from military and economic direction. During the Seljuk period, especially the textile sector develops and has an important place in international trade.

This development, which is seen in the Seljuk period, also manifests itself in education-training and scientific activities. In medieval Turkish cities; The presence of a large number of medreses operating in the higher education level in Aksaray indicates this situation. It is seen that the city has an important place as scientific activities.

Keyword: *Seljuks, Aksaray, Education, Teaching, Madrasa*

**TÜRKİYE SELÇUKLULARI DEVRİNDE AKSARAY ŞEHRİNDE
EĞİTİM-ÖĞRETİM ve İLMİ FAALİYETLER**

Özet

Aksaray şehrinin Neolitik çağdan günümüze kesintisiz bir iskân sahası olduğu bilinmektedir. Şehrin Anadolu'daki önemli yol güzergâhı üzerinde kurulduğu görülmektedir. Bu sebepten şehir tarihi süreç içerisinde önemli bir askeri ve ticari özelliğe sahiptir. Aksaray'ın 7-10. yüzyıllarda Arap akınları sırasında tahrip olduğu ve Türk hâkimiyetine girişine müteakip adeta yeniden kurulduğu bilinmektedir. Malazgirt muharebesini takiben ilk fethedilen yerlerden biri olan Aksaray'ın kısa sürede askeri ve ekonomik yönden yükseldiği

---

* Bu çalışma Nevzat Topal tarafından hazırlanan *Anadolu Selçukluları Devrinde Aksaray Şehri* isimli doktora tezinden üretilmiştir.

görülmektedir. Selçuklular devrinde özellikle dokuma sektörü gelişen ve uluslararası ticarete önemli bir yere sahiptir.

Selçuklular devrinde görülen bu gelişme eğitim-Öğretim ve ilmi faaliyetlerde de kendisini göstermektedir. Ortaçağ Türk şehirlerinde yükseköğretim düzeyinde faaliyet gösteren medreselerin Aksaray'da çok sayıda olması bu durumu göstermektedir. Şehrin ilmi faaliyetler olarak ta önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Selçuklu, Aksaray, Eğitim, Öğretim, Medrese*

GİRİŞ

Selçuklular devrinde iktisadi yönden oldukça gelişmiş olan Aksaray'ın bu zenginliği aynı ölçüde öğretim kurumlarına da aksettirdiği görülmektedir. Selçuklular devrinin önemli merkezleri olan Konya, Sivas ve Kayseri'de tespit edilebilen öğretim kurumlarının Aksaray şehrinde de mevcut olduğu söylenebilir. Selçuklular devrinde yoğun olarak görülen ilmi faaliyetlerde bu durumu teyit etmektedir.

Türkiye Selçuklu şehirlerinde umumiyetle birden fazla medrese bulunuyor olması eğitim-öğretim faaliyetlerine önem verdikleri ortaya koymaktadır. Bu durum Anadolu'daki yüksek kültür seviyesini göstermektedir (Sözen, I, 1970-72: 2; Topal, 2006: 44). Tuncer Baykara Selçuklu devri öğretim kurumlarını çocuklar için eğitim veren mektepler ve ihtisas eğitimi veren medreseler olarak ikiye ayırmaktadır (Baykara, 1985: 86-87; Topal, 2006: 44).

1. Eğitim-Öğretim Kurumları

1.1. İlk Öğretim

Türkiye Selçuklular devrinde şehirlerde küçük çocukların Kur'an okumasını sağlamak amacıyla faaliyetler yürütüldüğü bilinmektedir. Mektep adı verilen bu kurumların medreselere nazaran hizmet alanlarının oldukça sınırlı olduğu belirtilmektedir (Ergin, 1939: 24). Baykara Konya ve Kayseri'de her mahallede mescidin yanında mahalle eşrafı tarafından yaptırılan bir mektebin bulunduğu, kız ve erkek çocukların birlikte eğitim gördüğünü belirtmektedir (Baykara, 1985: 87; Topal, 2006: 44).

Türkiye Selçuklular devrinde Konya ve Kayseri şehirlerinde olduğu gibi Aksaray şehrinde de mekteplerin mevcut olabileceği ileri sürülebilir. Ancak dönemin kaynaklarında bu durumu tespit edecek bir kayda rastlanılmamıştır.

1. 2. Medreseler

İslam dünyasında başlangıçta cami vasıtasıyla gerçekleştirilen eğitim işleri zamanla yerini medrese eğitimine bırakmıştır. Medreselerin mevcudiyetinin camilerde yapılan öğretim faaliyetlerine sona erdirmemiştir. Çoğu zaman her iki kurumun bir külliye içerisinde birlikte faaliyet yaptıkları görülmektedir (Kuran, I, 1969: 1; Topal, 2006: 44).

Selçuklular devrinde medreseler oldukça yaygın bir hale gelmiştir. Medreselerde din eğitimi dışında ihtisas eğitimleri de verilmiştir. Bu dönemde Tıp medreseleri ve Şifahaneler oldukça yayılmıştır (Sözen, I, 1970-72: 2). Aksaray'da Selçuklular devrinde bir şifahane bulunduğu bilinmektedir (Aksarâyî, 2000: 247).

Medreselerde eğitim-öğretim işleri vakıf gelirlerinden karşılanmaktadır. Ayrıca öğrencilere harçlık da verilmektedir. Vakfiyelerde idarî, hukukî hükümlerin yanı sıra gelir ve giderlerde belirtilmektedir (Kuran, I, 1969: 1; Topal, 2006: 45). Selçuklular döneminde Aksaray Muzafferiye Medresesi'ne yapılan bir müderris atamasında müderrislerin eski müderrisler gibi maaşını evkaf-ı hasılatından alması hususuna dikkat çekilmiştir (Turan, 1988: 48). Aksaray'da Selçuklulara ait sekiz medrese, bir darü'l-hadis ve bir şifahane bulunmaktadır. Maarif Salnamelerinde 1901-1903 yılları arasında Aksaray'da bulunan medrese isimleri yer almaktadır. Ancak bu medreselerin hiçbiri çalışma konumuz olan Selçuklu dönemi medreselerinden değildir (Maârif Salnâmesi 1319: 856-857; 1321: 590). Bu durum medreselerin büyük ölçüde tahrip olduğu ve eğitim yapılamaz durumda olduğunu ortaya koymaktadır.

Medresenin İsmi	İnşa Tarihi	Bugünkü Durumu
Muzafferiye	II. Kılıç Arslan (1156-1192)	1958'de harap, bugün mevcut değil.
Bedriyye	1205-1211	Mevcut
Melikiyye	1205-1211	Mevcut değil
Ebubekriye	I. Alaeddin Keykubad (1220-1237)	Mevcut değil
Seyfiye	I. Alaeddin Keykubad (1220-1237)	Mevcut değil
Hüsamiye	1256	Mevcut değil
Taciye	XIII. Yüzyıl İkinci yarısı	Mevcut değil
Beramuniye	1299	Mevcut değil

Tablo 1: Türkiye Selçukluları Devri Aksaray Medreseleri

Aksaray'ın eğitim-öğretim alanındaki bu gelişmişlik durumunun beylikler devrinde de devam

ettiği görülmektedir. Fatih devrinde düzenlenen 1476 tarihli Karaman Vakıfları defterinde Aksaray vakıfları arasında yukarıda tabloda isimleri yer alan medreseler dışında başka medreselerinde bulunduğu görülmektedir. Bu medreseler arasında en önemlisi Zinciriye Medresesidir. Bu medresenin müderris Mehmed Çelebi tasarrufunda olduğu görülmektedir (Uzlu, 1958: 57). Zinciriye medresesi günümüze kadar gelmiştir. Bir diğer medrese ise Sıraciye Medresesi olup Fazlullah evladı tasarrufundadır (Uzlu, 1958: 57).

1.2.1. Muzafferiye Medresesi

II. Kılıç Arslan devrinde inşa edildiğini ileri sürülmektedir (Turan, 1988: 48). Medresenin sur dışında olduğu tahmin edilmektedir. Tarihi ve hangi sultan zamanına ait olduğu belli olmayan; bir menşurda, Otrar şehrinden gelen Seraceddin Ahmed'in, Muzafferiye Medresesi müderrisliğine tayin edildiği bildirilmektedir. Ayrıca medresenin müteveli, mülazım, muhassil ve talebesinin Seraceddin Ahmed'i bu tevkii humayuna göre medresenin müderrisi bilerek ona hürmetlerini artırmaları emredilmektedir (Turan, 1988: 48). 1958 yılında harap bir vaziyette olduğu (Turan, 1988: 48) söylenen medrese bugün mevcut değildir. 1530 senesinde medrese mevcut olup ismi Meszuniyye olarak belirtilmektedir (387 ND, 1996: 96).

1.2.2. Bedriyye Medresesi

Medresenin Taşpazar Mahallesi'nde Cıncıklı Mescid'in batısında olduğu ve 1205-11 yılları arasında Bedreddin Yusuf tarafından inşa ettirildiğini ileri sürülmektedir (Konyalı, I, 1974:1308-1309; Görür, 1991: 126). İki katlı ve yedi odalı olan medresenin Cumhuriyetin ilk yıllarında Özel İdareye devredildiği ve daha sonra Özel idare tarafından satıldığı belirtilmektedir. Medrese Kadioğulları tarafından alınmış olup onların mülkü durumunda olduğu belirtilmektedir (Konyalı, I, 1974:1308-1309).

1.2.3. Melikiye Medresesi

I. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde (1205-1211) yapıldığını ileri sürülmektedir (Konyalı, I, 1974: 507). Fatih devri Aksaray vakıflarında medresenin ismi bulunmaktadır (Uzlu, 1958: 57). Bugün mevcut olmayan yapının yeri bilinmemektedir (Topal, 2006: 47). Bu medresenin 1476 tarihinde mevcut olduğu ve vakıfları arasında medreseye bitişik bahçe ile bir kıta yer olduğu belirtilmektedir (Uzlu, 1958: 57).

1.2.4. Ebubekriye Medresesi

I. Alaaddin Keykubad döneminde (1220-37) Kayseri Subaşı Seyfeddin Ebubekir tarafından yaptırıldığı ileri sürülmektedir (Konyalı, I, 1974: 1321-1322). Fatih devri Aksaray vakıflarında medresenin ismi bulunmaktadır (Uzlu, 1958: 57). Yeri tespit edilemeye yapı bugün mevcut değildir

(Topal, 2006: 47). Adı geçen medresenin 1476 tarihinde tamire muhtaç durumda olduğu ve Mevlana Abdüllatif tasarrufunda bulunduğu belirtilmektedir (Uzluk, 1958: 57).

1.2.5. Seyfiye Medresesi

Meydan mahallesinde olduğu ileri sürülen medresenin I. Alâeddin Keykubad döneminde (1220-1237) Seyfeddin Ay-Aba tarafından yaptırıldığı belirtilmektedir (Konyalı, I, 1974: 1329-1332). Fatih devri Aksaray vakıflarında medresenin ismi bulunmaktadır (Uzluk, 1958: 57). Medrese bugün mevcut değildir (Topal, 2006: 47). Adı geçen medrese 1476 tarihinde tamire muhtaç durumda olduğu belirtilmektedir (Uzluk, 1958: 57).

1.2.6. Hüsamiye Medresesi

Gündoğdu mahallesinde (Sözen, II, : 207; Konyalı, 1974, I, 1325) bulunduğu belirtilen medresenin III. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında, Emir Hüsameddin Çoban tarafından, 1256 tarihinde yapıldığı ileri sürülmektedir (Sözen, II, : 207). XX. asrın başlarında yıkılan medrese yerine 20 odalı bir dersane yapıldığını, 1921 yılında ise bu binanın da yıkılarak yerine Abdullah Sabri Karter tarafından bugünkü Aksaray Lisesinin yaptırıldığı belirtilmektedir (Konyalı, 1974, I, 1325).

Medreseyi inşa ettiği belirtilen Hüsameddin Çoban'ın Suğdak seferinden (1226) sonra kaynaklarda adına rastlanmadığı ve Çoban'ın Aksaray'da bir eser inşa ettirmesi çok zayıf bir ihtimal olduğu ileri sürülmektedir (Yücel, 1980: 40). Adı geçen kişinin III. Gıyaseddin Keyhüsrev devri kadiaskeri olan Hüsameddin (Aksarâyî, 2000: 69, 94) olduğu ileri sürülmektedir (Topal, 2006: 48). Subasan Medresesi de denilen (Konyalı, I, 1974: 1325) yapının kitabesi ve vakfiyesi günümüze gelmemiştir. Ayrıca medreseyi inceleyen araştırmacılar ev yapımı için taşlarının söküldüğünü ve harap olduğunu, tek duvardan başka bir şey kalmadığını söylemektedir (Sözen, II, 1970-72: 207; Konyalı, I, 1974: 1325). Eser bugün mevcut değildir (Topal, 2006: 48).

1.2.7. Taciye Medresesi

Dere Mahallesinde, Milli Eğitim Müdürlüğünün kuzeydoğu köşesinde (Görür, 1991: 73) olduğu ileri sürülen ve kitabesi mevcut olmayan yapının XIII. asrın ikinci yarısında Taceddin Mutez tarafından yaptırıldığı ileri sürülmektedir (Kuran, I, 1969: 107; Görür, 1991: 74). Bu görüşü destekler bir kayıt Eflâkî'nin eserinde yer almaktadır. Eflâkî'de Aksaray'da bir medrese inşa ettiren Taceddin Mutez'in Mevlana'dan müderris olarak, Kayserili Şerefeddin'i istediğini rivayet edilmektedir (Eflâkî, I, 1986-1987: 180). 1970 yıllarında medreseyi inceleyen Metin Sözen yapıdan geriye taç kapısının bir bölümün gelebildiğini, bunun da Aksaray Lisesi bahçesinde yer aldığını söylemektedir (Sözen, I, 1970-72: 149). Eser bugün mevcut değildir (Topal, 2006: 48)

1.2.8. Beramuniye Medresesi

Gazan Han tarafından 1299 tarihinde Aksaray'a gönderilen, Sutay'ın oğlu Baranbay tarafından yapıldığı ileri sürülmektedir (Sözen, II, 970-72: 229). Moğolca boranud sözünün, bir unvan veya rütbe olduğu ve Arapça berraniye kelimesine karşılık geldiği ifade edilmektedir (Temir, 1989: 169; Topal, 2006: 49). Taciye Medresesi ile Beramuniye Medresesinin aynı yapı olduğu (Görür, 1991: 73) ileri sürülmekte ise de, bunu teyit edecek herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Medrese bugün mevcut değildir (Topal, 2006: 49). Medresenin 1476 tarihli vakıf defterinde tamire muhtaç olduğu ve Mevlana Hüsam tasarrufunda olduğu belirtilmektedir (Uzluk, 1958: 57).

1.3. Darü'l-Hadis

Yusuf Akyurt Ulucami'de bulunduğu beş satırlık bir kitabede Mehmed Vaiz isminde birinin 667/1278 tarihinde Şafii ve Hanefiler için Aksaray'da bir Darü'l-Hadis yaptırdığını ileri sürmektedir (Akyurt, 1941: 122). Yeri tespit edilemeyen yapı bugün mevcut değildir (Topal, 2006: 49) .

1.4. Şifahane

Şifahane Mahallesi olarak bilinen yerde olduğu belirtilen (Konyalı I, 1974: 999) yapının farklı görüşler olmakla birlikte II. Kılıç Arslan döneminde (1156-1192) yaptırıldığı ileri sürülmüştür (Cantay, 1992: 72).

Yapıldığı dönem ile ilgili olarak I. Alâeddin Keykubad döneminde (1220-1237); (Konyalı, I, 1974: 999; Sönmez, 1989: 456) veya XIII asrın ikinci yarısında yaptırılmış olabileceği görüşleri bulunmaktadır (Sözen 1970-72: II, 212).

Mimarının Hoca İbrahim bin İsmail olduğu ve onun Kelük bin Abdullah yanında yetiştiği ileri sürülmektedir (Sönmez, 1989: 456; Sözen 1970-72: II, 212). Ayrıca ünlü Şeyh, Cemaleddin Aksarâyî'nin bu şifahanede tıp eğitimi gördüğü ve hekimlik yaptığı belirtilmektedir (Ünver, 1940: 72-74; Ünver, 1970: 101-108).

Selçuklu kaynaklarında şifahaneye ait kayıtlar mevcuttur. Bu yapıların kervansaraylar gibi sağlam bünyelerinden dolayı bazen asilerin sığınak olarak kullandıkları görülmektedir. Şengit Oğlu isimli bir isyancının adamları ile sığındıkları şifahaneden çıkarak Ali melik ve Ahmed ile Aksaray Meydanı'nda savaştıkları şeklinde kayıtlar yer almaktadır (Aksarâyî 2000: 247).

Bezm u Rezm de darüşşifanın iki kez tımarhane şeklinde kaydedildiği görülmektedir. Yazar devrin siyasi bir hadisesini anlatırken “*Ali Beğ, Niğde'den hareket ederek Aksaray Tımarhanesine gitti*” demektedir. (Esterâbadî, 1990: 144, 477) Başka bir rivayette ise Kadı buhaneddin'in Aksaray'da tımarhane yanına indiğini belirtmektedir. (Esterâbadî, 1990: 426-427) Bu iki kayıttan yapının beylikler devrinde akıl ve ruh hastalarının tedavisinde kullanıldığı ileri sürülmektedir (Topal, 2006: 50).

1955 tarihinde Orta Anadolu’da seyahat yapan Süheyl Ünver’in hazırladığı defterde şifahanenin tamamen tahrip olduğu ve birkaç parça duvar kalıntısı dışında bir şey kalmadığı belirtilmektedir (Ünver, 2014: 199).

2. Müderrisler

Medreselerde eğitim ve idarî işleri yürütmektedirler. Müderrislerin hangi dersleri okutacaklarının vakfiyelerde belirtilmektedir (Kuran, I, 1969: 2). Bir müderrislik menşurunda; “umumi ve hususi derslere riayette bulunması, gayret gösteren talebelere iltifat etmesi ve tahsile devamlarını teşvik etmesi, müderris olabilecek durumda olanları tayin ve azli, orada bulunanların maaşlarını vermek ve kesmekle meşgul olmaları” emredilmektedir (Turan, 1988: 181). Selçuklu dönemi Aksaray medreselerinde görev yapan üç müderrisin ismi tespit edilebilmiştir.

2.1. Kayserili Şerafeddin

Eflâkî’de yer alan bir kayıta Taceddin Mutez, Aksaray’da yaptırdığı bir medrese için Mevlana’dan müderris olarak *Kayserili Şerafeddin*’i istediği bilgisi yer almaktadır. Bu kayıttan Selçuklular devrinde görev yapan müderrislerden birinin adı geçen müderris olduğu anlaşılmaktadır (Eflâkî, 1986-1987: 180; Topal, 2006: 83).

2.2. Seraceddin Ahmed

Tarihi ve hangi sultan zamanına ait olduğu belli olmayan bir menşurda Muzafferiye medresesi müderrisliğine tayin edildiğini belirtilmektedir. Bu tayinde müderrisin talebeye irşad kapılarını açması ve her ay onları yoklaması, talebenin de hocalarını babalarından daha aziz tutmaları istenmektedir (Turan, 1988: 48; Topal, 2006: 83).

2.3. Müderris Burhaneddin

Kızıl Hamid’in kahyası olan Şengit’i çıkardığı isyan sonrası bulmak için Aksaray’a gelen Şehzade Kongurtay’ın kuvvetleri şehirde *Müderris Burhaneddin* ve takva sahibi Nasıreddin Abdü’l-Cabbar gibi âlimleri esir etmişlerdir (Aksarâyî, 2000; 98-99; Topal, 2006: 83). Bu kayıta şehirdeki müderrislerden birinin adı geçen kişi olduğu anlaşılmaktadır.

3. İlmî Faaliyetler

Aksaray’da medrese sayısında görülen yoğunluk ilmî faaliyetlerin artmasını da sağlamıştır.

3.1. Muhyiddin Arabi

Müellif tarafından Mekke yazılan “*Tercümanü'l-eşvak fi'l-gazeli ve'n-nesib*” isimli eser 1215 yılında “*Fethü'z-zehairi ve'l-a'lak*” adıyla Aksaray’da Şerh edilmiştir (Ateş, 1997: 539; Konyalı, I, 1974, 331; Topal, 2006: 45).

3.2. Nasreddin Sivasî

Müellif tarafından “*Dakaikü'l-Hakaik*” isimli eser III. Gıyaseddin Keyhüsrev adına 1271 tarihinde Aksaray’da yazılmıştır (Çaycı, 2002: 4, 73; Topal, 2006: 45). Eserde astrolojik konular, melek ve cin tasvirleri hakkında bilgiler yer almaktadır (Çaycı, 2002: 4, 73).

3.3. Muhammed b. Mahmud et-Hatib

Aksaray’da yazılan bir diğer eser “*Fustatü'l-Adale fi Kavaidü's-Saltana*” ismi ile 683/1284 tarihinde Gıyaseddin Mesud namına yazılmıştır (Turan, 1953: 535).

3.4. Mahmud b. Muhammed el-Aksarâyî

Müellif tarafından “*Müsameretü'l-Ahbâr ve Müsâyeretü'l-Ahyâr*” ismi ile Aksaray’da 1323 yılında yazılan eser İlhanlı hükümdarı Ebu Said Bahadır Han’ın Anadolu Valisi Emir Timurtaş Noyan’a sunulmuştur. İbn Bibî’nin eserinden sonra, Anadolu Selçukluları tarihinin ikinci önemli kaynağıdır. Aksaraylı olan müellif şehir ve çevresinde vuku bulan hadiseler hakkında tafsilatlı bilgiler vermektedir. Eser son olarak Mürsel Öztürk tarafından da tercüme edilerek neşredilmiş olup çalışmamızda bu yayın kullanılmıştır (Aksarâyî, 2000).

3.5. Seyfeddin Muhammed el-Farganî

Aksaray’da yaşamış olan ve yazdığı bir divanı günümüze ulaşan bir şairdir (Ateş, 1959: 415-456). Müellif yazdığı şiirlerde Anadolu’nun içtimaî sıkıntılarını, rüşvet alan devlet görevlilerini, halka zulüm yapan vezir ve emirlerin yaptıklarını, Gazan Han’a yazdığı iki kaside ile de Anadolu’nun içinde bulunduğu sefaleti ve yolsuzlukları dile getirmektedir. Eserin günümüze Selçukluların son döneminde Aksaray’da yaşayan Katib Muhammed bin Ali tarafından 1346 tarihinde istinsah edilmiş hali ulaşmıştır (Ateş, 1959: 417-419; Topal, 2006: 46).

3.6. Burhan b. Ömer el-Hafız, Evhadü'd-din Kîrmanî

Selçukluların son zamanlarında Evhadî dervişlerin Aksaray ve çevresinde de faaliyet gösterdikleri görülmektedir. Bunlardan biri olan müellif “*Fevaid-i Şeyh Evhadü'd-din-i Kirmani*” isimli eserini, 730/1330 tarihinde Aksaray’da istinsah etmiştir (Bayram, 1993: 112, 117; Topal, 2006: 46).

3.7. Yusuf bin Bencâr

Kadı Ahmed tarafından 1333 tarihinde Niğde’de kaleme alınmış olan *el-Veledü’ş-Şefik ve’l-Hâfidü’l-Halîk* isimli eser Selçukluların son döneminde Aksaray’da yaşamış olan müellif tarafından 1340 tarihinde istinsah edilmiştir. Bu eserin günümüze ulaşan yegâne nüshasıdır (Ertuğrul 2015: 466).

Sonuç

Selçuklular devrinde önemli bir ticaret ve askeri yol üzerinde bulunan Aksaray şehri bu konumunu çok iyi kullanarak ekonomik olarak zenginleşmiştir. Zengin ekonomisinin aynı oranda eğitim-öğretim ve ilmi faaliyetlere yansıdığı görülmektedir. Aksaray’da Selçuklu dönemi Anadolu şehirlerinde olduğu gibi ilköğretim kurumlarının olabileceği bilinmekle beraber bu hususta bir kayda rastlanılamamıştır. Ancak yükseköğretim konusunda şehirde biri tıp medresesi olmak üzere dokuz medrese olduğu tespit edilmiştir. Bu husus Aksaray’ın Selçuklular devrinde önemli bir ilim ve kültür merkezi haline geldiğini göstermektedir. Ayrıca şehirde bir darülhadis olduğu kaydedilmiştir.

Medreselerin sayısı oranında şehirde çok sayıda müderris olduğu düşünülmektedir. Ancak kaynaklarda sadece üç adet müderris ismi tespit edilebilmiştir. Bunun dışında şehrin ilmi faaliyetler konusunda da oldukça iyi durumda olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksarâyî, (2000), *Müsâmeretü'l-Ahbâr*, çev. Mürsel Öztürk, Ankara.
- Akyurt, M. Yusuf, (1941.), *Resimli Türk Abideleri II*, TTK. Ktp. nr.596
- Ateş, Ahmed, (1959), “Sayf Al-Din Muhammed Al-Fargani”, *Belleten*, XXIII/89-92, s. 415-456.
- Ateş, Ahmed, (1997), “Muhyi-d-din Arabî”, *İA*, VIII, s. 533-555.
- Esterâbadî (Aziz b. Erdeşir-i), (1990), *Bezm u Rezm*, çev. Mürsel Öztürk, Ankara.
- Baykara, Tuncer, (1985), *Türkiye Selçukluları Devrinde Konya*, Ankara.
- Bayram, Mikail, (1993), *Şeyh Evhadü'd-din Hâmid el-Kirmani ve Evhadiyye Tarikatı*, Konya.
- Cantay, Gönül, (1992), *Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Darüşşifaları*, Ankara.
- Çaycı, Ahmet, (2002), *Anadolu Selçuklu Sanatı'nda Gezegen ve Burç Tasvirleri*, Ankara.
- Eflâkî, (1986-1987), *Ariflerin Menkıbeleri*, çev. Tahsin yazıcı, I-II, İstanbul 1986-87.
- Ergin, O. Nuri, (1939), *Türk Şehirlerinde İmarat Sistemi*, İstanbul 1939.
- Ertuğrul, Ali (2015), *Anadolu Selçukluları Devrinde Yazılan Bir Kaynak: Niğdeli Kadı Ahmed'in el-Veledü'ş-Şefik ve'l-Hâfidü'l-Halîk'i*, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- Görür, Muhammet, (1991), *Anadolu Selçuklu ve Beylikler Döneminde Aksaray Şehri*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1991.
- Kahya Esin, (1994), “Cemaleddin Aksarâyî”, *Aksaray ve Cemaleddin-i Aksarayî Sempozyumu 22-24 Ekim 1993*, İstanbul, s. 52-60.
- Konyalı, İ. Hakkı, (1974), *Abideleri ve Kitabeleri İle Niğde Aksaray Tarihi*, C. I-III, İstanbul.
- Kuran, Abdullah, (1969), *Anadolu Medreseleri*, I, Ankara.
- Maârif Salnâmeleri*, 1319, 1321.
- Sönmez, Zeki, (1989), *Başlangıçtan 16. Yüzyıla Kadar Anadolu Türk-İslam Mimarisinde Sanatçılar*, Ankara.
- Sözen, Metin (1970-72), *Anadolu Medreseleri Selçuklu ve Beylikler Devri*, I-II, İstanbul.
- Turan, Osman, (1953), “Selçuklu Türkiyesi Din Tarihine Dair Bir Kaynak: Fustat ul-'adale fi kava'id is saltana”, *60. Doğum Yılı Münasebetiyle Fuad Köprülü Armağanı*, İstanbul, s. 531-564.
- Turan, Osman, (1988), *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar*, Ankara.

Üzlük, F. Nafiz, (1958), *Fatih Devrinde Karaman Eyâleti Vakıfları Fihristi*, Ankara 1958.

Ünver, A. Süheyl (1940), “Konya Aksaray’ı Darüşşifa Medresesine Ait Bir Vesika”, *Türk Tıp Tarihi Arkivi*, V/18, s. 72-74

Ünver, A. Süheyl (1970) “Şeyh Cemaleddin Aksarâyî Muciz Şerhi ve Diğer Eserleri”, *Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi*, İstanbul, s. 101-108.

Ünver, Süheyl, (2014), *Orta Anadolu Not Defteri*, Yayına Hazırlayanlar: Mesara, Gülbin-Özer, Mine Esiner, Kubbealtı yayınları, İstanbul 2014.

Yücel, Yaşar, (1980), *XIII-XV. Yüzyıllar Kuzey-Batı Anadolu Tarihi Çoban-Oğulları, Candar Oğulları Beylikleri*, Ankara.

387 ND (Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Karaman ve Rûm Defteri (1530), I, Ankara 1996

Ekler

Aksaray Darüşşifası (Çizim Süheyl Ünver)

Aksaray Darüşşifası (Fotoğraf Mustafa Fıraf GÜL)

Beramuniye Medresesi Taç kapı (Fotoğraf: Mustafa Fıraf GÜL)

Beramuniye Medresesi Taç kapı (Fotoğraf: Mustafa Fıraf GÜL)

Bedriye Medresesi (Konyalı, 1974: 1308;)

Bedriye Medresesi (Fotoğraf: Mustafa Fıraf GÜL)

Zinciriye Medresesi (Fotoğraf: Mustafa Fıraf GÜL)

